

Czas wychodzi codziennie wieczór (wyjąwszy niedziele i dni świąteczne). Numer pojedynczy w Krakowie i we Lwowie kosztuje 10 centów.

Prenumerata wynosi:

Table with subscription rates for Krakow, Lvov, and various regions. Columns include location, frequency (annual, quarterly, monthly), and price in zlotys and cents.

CZAS

Prenumeratę przyjmują:

W Krakowie: Biuro Administracji „CZASU”, przy ulicy Różanej w domu pod L. 423, tudzież wszystkie Urzędy pocztowe austriackie. Ogłoszenia (inzeraty) wszelkiego rodzaju, przyjmują się za opłatą: od wiersza drobnego (petit) za jednorazowe umieszczenie po 8 centów, za następne po 5 centów, oraz za opłatą należytą stęplową po 30 centów od każdorazowego ogłoszenia.

OGŁOSZENIE PRZEDPŁATY

na „CZAS” od 1go stycznia 1867. W Krakowie: rocznie, półrocznie, kwartalnie, miesięcznie. We Lwowie: rocznie, półrocznie, kwartalnie, miesięcznie. Z przesyłką pocztową w państwie austriackim: rocznie, półrocznie, kwartalnie, miesięcznie. Prenumeratę przyjmują: We Lwowie: w Agencji „CZASU” p. Tomasz Kochański, przy placu Maryackim w handlu nasion p. Neumana pod L. 361.

uznawali, a monarchię za tak osłabioną, iż by nie była już w stanie iść z opozycją węgierską w zapasy, iżby już i ona czekać dłużej nie mogła; bo sprawa węgierska inne w ostatnich czasach przybrała dla ludów monarchii znaczenie, a w tych zapasach Korona nie znalazłaby się sama. Ale dla tego nie przypuszczamy zerwania z Węgrami, że Węgrzy mają prawo do swobód swych konstytucyjnych, a tego prawa nikt im nie zaprzecza, Korona zaś uznaje takowe; że zaprzeczyć im konstytucji możnaby tylko na podstawie „siły przed prawem”; że polityka Austrii nie idzie tą drogą, bo organizacja jej nastąpić może tylko w imię prawa i sprawiedliwości, a nie przemocy i gwałtu. Po zerwaniu z Węgrami wolność byłaby nie możebna, i dla tego też przypuścić go nie możemy.

Potrzebaż tego dowodzić? Nie mówimy o despotyzmie w całej monarchii. Zamarzyć o tem nikt dzisiaj nie odważy się. Cóż więc, jeżeli nie konstytucja z tej strony Litawy, stan wyjątkowy czyli absolutyzm z tamtej? Czytaliśmy o tem sielanki niedawno w centralistycznych dziennikach wiedeńskich. Ów wpływ „błogich skutków rządów konstytucyjnych” na złamanie uporu Węgrów, widzieliśmy już za p. Schmerlinga. Na Węgrów był on żaden, na resztę krajów był ułaskawieniem, bo centralizacja niemiecka. Powtórzenie tej nieudanej próby miało być nową organizacją monarchii? Myli się Times, radząc nieprzwrotnie Węgom konstytucji i wskazując centralizację jako środek organizacyjny dla Austrii. Widać, że dużo krajów i morze przedziela go od Austrii. Ani centralizacja parlamentarna ani absolutna Austrii nie zrównoważy w monarchii przewagi węgierskiej. Na to, aby Węgrzy mądrzyli się, nie mogli, trzeba, aby Niemcy nie germanizowali. Dla tego też widzimy, że tak bliska Węgrów z Niemcami na drodze dualizmu zgoda. Ale ten nie prowadzi do organizacji monarchii, lecz do jej rozkładu; dla tego tak stanowczo jesteśmy mu przeciwni.

Organizacja może mieć tylko wolność za podstawę, a więc nie w zerwaniu z Węgrami jej szukać, lecz w takim układzie państwowym, gdzieby konstytucja węgierska była częścią swobód wszystkich ludów monarchii, a nie żadnym wyjątkiem, z którymby walczyć trzeba. Organizacja na harmonii polega a nie na walce; wolność węgierską swobodami innych ludów miarkować może Korona, a nie ścieraniem się ciąglem, jakie centralizacja sprowadza.

Wszakże nie potrzebujemy mówić, że nie mamy wcale na myśli, aby Korona oddając konstytucję Węgom i to bezwarunkowo, jak tego adres ich żąda, na łaskę zdać się miała. Zdaje nam się, że w tym względzie Korona śmiało do ludów monarchii odwołać się może. Wracamy tu do myśli, którąśmy obszernie w piśmie naszym z d. 1 b. m. wyłożyli. W konstytucji monarchii opartej na jak najrozleglejszych autonomiach krajów lub grup dwojowych, z reprezentacją wszechwładną co do spraw krajowych, z Namiestnikiem cesarskim co do spraw monarchii wspólnych, Koronie tylko odpowiedzialnym, konstytucja węgierska nie byłaby żadnym dla monarchii niebezpieczeństwem. Skoro wyraz zbiorowy (concreter Ausdruck) monarchii, nie jest w parlamencie, ale w koronie, jak w federali-

zmie monarchicznym być powinien, unia osobista węgierska nie zagraża bynajmniej jednoci państwa i całości monarchii. Konstytucja węgierska różniłaby się od autonomii innych krajów koronnych, tak jak i autonomie mogłyby być różne, i byłyby niezawodnie. Ludom bowiem w tej mierze zostawiłaby konstytucja zupełną swobodę, zastrzegając tylko sprawy wspólne, powiedzmy wyraźnie, prawa Korony. I tu zastrzeżenie byłoby wyraźne, stanowcze, niewzruszone, bo inaczej nie byłoby przy Koronie silnej centralnej władzy, bez której monarchia potężna obejść się nie może.

W takiej więc konstytucji na swobodnych autonomiach ludów opartej, o cożby chodziło? O określenie spraw wspólnych monarchii. Wszystkim ludom w Austrii zależy na utrzymaniu całości monarchii i jej potęgi. Wiedzą one aż nadto dobrze, że od tych warunków zawisła ich pomyślność; nie mamy powodu sądzić, aby i Węgrzy nie byli tego przekonania. Czemużby Korona nie miała zdać na ludy owego układu? Pisaliśmy już dawno, używając przysłówia: „skoro góra nie przyszła do Mahometa, on poszedł do góry”, że nie widzielibyśmy powodu, dla czego by delegacje ludów austriackich nie miały się udać nawet do Pesztu, aby te kwestje załatwić. Czyż nie oświadczyła Korona, że kwestya ta od postanowienia sejmku węgierskiego zawisła? Mniejsza o to, że toby dumę Węgrów głaskało; a zresztą, jak jeden z mówców naszych w dyskusji adresowej powiedział, należy im się to odznaczenie i słusznie, bo oni najlepiej praw swoich bronić umieli. Takie układy między ludami Austrii rozpoczęłyby rzeczywiste dzieło organizacji monarchii, opowiadałyby autonomicznej samodzielności ludów, a oraz dokończyłyby niejako konstytucji federalnej, z natury rzeczy, bo z samego składu monarchii wynikłej. Wypadkiem takich układów byłaby uchwała ludów Austrii, do sankcji Monarchy przedłożona; otrzymanie zaś sankcji byłoby dowodem, że sprawy wspólne monarchii zgodne są z prawami Korony. A wszystkim ludom monarchii zależy na tem, aby tak było. Dodajmy w końcu, że do owych spraw wspólnych, do konstytucyjnej ich kontroli, Monarcha powoływałby Radę Państwa, mianując w odpowiednim stosunku pewną liczbę radców z każdego Sejmku. Byłoby to Zgromadzenie całkiem federalistowski monarchicznemu odpowiednie; Rady mianowani przez Monarchę reprezentowałyby autonomię każdego kraju, w którymby ich na posłów wybrano.

Możnaby utrzymywać, że podobna konstytucja, jakiej główne rysy ośmieliliśmy się rzucić, jedynie w takich chwilach, jak dzisiejsza, byłaby okrojona. Czy dla tego, że w końcu nadalby ją Monarcha? Nam, powtarzamy, zdawałaby się ona samym składem monarchii oznaczoną, naturą rzeczy wskazaną. A zresztą, cokolwiek nastąpi, czyż monarchia okrojona uniknąć zdoła? Czy zerwanie układów z Węgrami, również jak oddanie im konstytucji, nie znosi konstytucji lutowej? A więc co innego zostanie, prócz drogi okrojowania? Próżno się ludzi: w kole konstytucyjnej Austrii nie ma nieprzerwaności prawnej, jaką mają Węgrzy; utrzymanie nawet nieprzerwaności konstytucji lutowej, gdyby było możliwym,

utrwałoby tylko fikcyę. Zadaniem więc organizacji nie jest unikanie wszelkiego okrojowania, ale aby okrojować to, co może być stałem i trwałem, co się da pogodzić z koniecznymi warunkami monarchii, co sprowadzić zdoła w harmonię z konstytucją węgierską prawa i swobody innych ludów, co zapewniając im wolność i pomyślność, utworzy monarchię silną wewnątrz, potężną na zewnątrz.

Budżet krajowy.

III. Komisja specjalna wysadzona z Iona Sejmu do rewizji budżetu, zajęła się starannie zbadaniem preliminarza, i mając wzgląd na ogrom sumy corocznie dodawanej z funduszu krajowego szpitalom publicznym, które w odwet nie przynoszą krajowi tych korzyści w pielęgnowaniu chorych, jakich po nich spodziewać się należało, przysłała do tego przekonania, któreśmy w poprzednim artykule wypowiedzieli, iż zakłady te nie odpowiadają celowi, jaki im był i jest zakreślony dotychczasami ustawami zasadniczymi, i że okazuje się nagła potrzeba gruntownej reformy w tej mierze. Zakłady te, zamiast być uczęszczane i przytłkiem dla cierpiących, są prawdziwym postrachem dla każdego chorego. Nadzorowanie organów dotychczasowych odbywało się najczęściej przez lekarza, który w tym celu przychodził do szpitala, i rzadkie chęci dobre i zamysłły rzetelne poszczególnych osób, pragnących zaprowadzić jakikolwiek ulepszenia w szpitalach, siłąnęły nieladem, robizali się o rutynowaną przebiegłość kontraigentów, którzy właśnie z tego nieladu czerpały najwięcej korzyści. Ustawa gminna przepisuje wprawdzie, iż gmina swych chorych zaopatrywać powinna środkami ratunku i czuwać nad dobrem zakładów miejscowych; — dzielimy przekonanie z doświadczenia i z lojalnej konieczności, iż gmina, która opłacać będzie koszty leczenia, najłatwiej i najchętniej dołoży starania, ażeby te koszty nie były wyrzuczone nadaremnie; — trzeba jednak ażeby organizacja gminna weszła bezwzględnie w życie, i podala środki potrzebne tak gminom do zajęcia się szeregówką za ważną sprawą, jako też reprezentacji kraju do uwolnienia funduszu krajowego od tak wielkiego ciężaru, bezowocnie ponoszonego.

Rubryka IV. Koszta szpitala, zawiera wydatek na wynagrodzenie chirurga miejskiego za utrzymywanie świeżej krowianki w kwocie 126 zlr. i na koszta podróży i dyty dla szpitalnych lekarzy i chirurgów kwotę 16,000 zlr. Dały się tu ponowić wnioski kilkakrotnie stawiane, ażeby każda gmina po lekarza szpitalnego posyłała podwódkę i po zakończeniu szpitala odsyłała lekarza napowrót lub dalej, przez co zaoszczędzono funduszowi krajowemu corocznie 4 do 5,000 zlr., któreby na pożyteczniejsze cele można obrócić. Był to ciężar niewielki dla gmin, które zawsze podobne podwody dawały, i do tego obowiązku jeszcze w ostatnich czasach cyrkularzem c. k. namiestnictwa z d. 9 marca 1863 r. 1. 13,229 były przynaglane, wszelakoż restrykt ministerjalny z d. 15 czerwca 1865 roku 1. 8,305 uwolnił gminy od mniemanego ciężaru, którego pośrednio ponoszony był musi w dwójnasób.

Rubryka V. Wydatki sanitarne, obliczone na podstawie trzyletniej wyników przeciętnej w kwocie 8,000 zlr., — chociaż ta wyników jest obliczona na 8,591 zlr. Spodziewane zaoszczędzenia skłoniły Wydział do umniejszenia kwoty, i spodziewać się można, iż te zaoszczędzenia okażą się jeszcze znaczącejze z powodu ścisłego przestrzegania przepisów ze strony Wydziału.

Rubryka VI. Zasiłki dla zakładów dobroczynnych, obejmuje: a) Zasiłek dawany dla Domu ubogich i sierot w Krakowie w kwocie corocznej 5,424 zlr., która to kwota tymczasowo z funduszu krajowego tak długo będzie dawana, dopóki ostatecznie nie będzie rozstrzygnięciem, ażeby wydatek ponosił na nadal miasto Kraków lub skarb byłej Rzeczypospolitej. Spór o tę sprawę toczy się od lat blisko 20; zyczyćby zatem należało, ażeby raz już rozstrzygnięto proces, którego

koszta, niewiedzieć dla czego, fundusz krajowy ponosi. b) Zasiłek dla instytutu Siostr Miłosierdzia w Czerwonogrodzie, rocznie 153 zlr. Nieznaczna kwota na wsparcie zakładu, oddającego całej okolicy usługi chwalobne, przeznaczona.

Rubryka VII. Zasiłki dla zakładów naukowych i wychowania publicznego, A. na 8 stypendyów pedagogicznych po 63 zlr. . . 504 zlr. B. na 2 dla uczniów weterynaryi, 200 . . . 400 zlr. C. do szkoły dublańskiej, 100 . . . 100 zlr. Razem 1,904 zlr.

Rozdawnictwo tych stypendyów zastrzeżone dla Wydziału krajowego, i radzilibyśmy, ażeby po sprawiedliwym umniejszeniu rubryki IV, podwyższono odpowiednio rubrykę zasiłków dla zakładów naukowych.

- B. Zasiłki: 1. dla szkoły rolniczej w Czernichowie 5,000 zlr. 2. zakładu głuchoniemych we Lwowie 1,050 zlr. 3. teatru polskiego we Lwowie . . . 4,200 zlr. 4. szkoły rolniczej w Dublanach . . . 5,000 zlr. 5. tow. muzycznego we Lwowie . . . 500 zlr. 6. zakładu ciemnych we Lwowie . . . 500 zlr. 7. komisji fizyograf. w Krakowie . . . 1,500 zlr. 8. teatru polskiego w Krakowie . . . 5,000 zlr. Razem 22,750 zlr.

Jest to sumka, w porównaniu do wielkości celów tytłowych, nazbyt mała, a redukująca się do roku 1865, kiedy Sejm krajowy znacznie ją podwyższył, do kwoty prawie nie znaczącej. Chwalobne usiłowania niektórych członków sprawy przyjęcie na budżet krajowy wydatków zasiłkowych dla Szkoły dublańskiej, dla Towarzystwa muzycznego, dla komisji fizyograficznej i dla Teatru polskiego w Krakowie, zaś Szkołę czernichowską zasłono podwyższeniem subwencji, i uratowano od upadku; wszelakoż nie należy ustawać w tym szlachetnym dziele, i wszelkie zaoszczędzenia rubryk innych budżetu najskładniej wypadało obracać na wsparcie zakładów naukowych i wychowania publicznego. Wspomniemy tu szczególnie polski teatr lwowski, który na nieco żywszy udział wykształconej publiczności zasługuje. Zasiłkiem wyznaczonym w roku 1845 tytułem dodatku z funduszu domestykalnego w kwocie 4200 zlr. austr. niepodobna przy dzisiejszych stosunkach utrzymać dobrej sceny polskiej obok konkurencyi teatru niemieckiego, który pobiera zasiłku podobnego w pieniądzech i innych przyznanych lub przywołanych poborach około 25,000 zlr. S. p. Stanisław hr. Skarbek podtrzymywał za życia swego teatr narodowy, nie pytając, czyli kto inny nie jest obowiązany wspierać go w tem dziele obywatelskiem. Po śmierci jego i po usunięciu kuratora, utworzone przedsiębiorstwo, a brak stosownej opieki, pochylał coraz bardziej scenę naszą do upadku. C. k. namiestnictwo zasięgało wprawdzie zdania Wydziału krajowego od r. 1861 począwszy, lecz zdaje się, iż tylko na to, ażeby tego zdania nie słuchać. Powstrzymał się zatem Wydział krajowy od bezowocnych wynurzeń, a nie opuszczając wszelkie podnieść głos tam, gdzie tego konieczność wymagała, i w sprawie Teatru polskiego przypominał administracji, iż należy wejrzeć gruntownie w sprawę dotyczącą, i że obowiązkiem tejże administracji jest, dać z funduszu przeznaczonych tytuł, ile na utrzymanie dobrej sceny polskiej potrzeba. W tym czasie prawie zanikł dyrektor Szmida oszukano, a przyjęto nowego dyrektora podwyższając mu roczną dotację o 4000 zlr., polskiej zaś scenie rzucano jałmużnę 500 zlr., jakoby na posmiświenie, i żądano od dyrektora, aby tą kwotą odpłacił scenę polską aż do zenitu doskonałości. Każdy poczuwający się do sprawiedliwości usna, iż to jest niepodobniństwem. Wywód krytyczny tej sprawy opuszczamy w tem miejscu, a przemawiamy do Rezydentów kraju wzywając do dania stosownej opieki i środków scenie narodowej we Lwowie.

Rub. VIII. Wydatki na utrzymanie i restaurację pomników historycznych. a) Na restaurację rzeźb Wita Stwosza w kościele Panny Maryi w Krakowie . . . 3000 zlr.; jako reszta uchwalonej w roku 1866 kwoty 6000 zlr.

b) Na nieprzewidziane wypadki . . . 3000 zlr. Wniosek p. Gniewosza przyjęty przez Sejm krajowy, był powodem do utworzenia stałej rubryki w budżecie na cele powyższe; nie zdołano jednak uzbierać materiałów, mogących służyć do wyznaczenia kwoty dostatecznie uzasadnionej

Część literacko-artystyczna.

TYGODNIK PARYSKI.

Les parfums de Rome. Rzymskie zapachy Veillot wyciągnął z błot pontyńskich Les odeurs de Paris. Paryskie wyziewy z la Villette. W obu tych książkach talent pisarski wielki znać — ale styl strasznie zgrubiał! Nad tą drugą manierą redaktora l'Universa przekładam pierwszą. Onego czasu, kiedy upojony zwycięstwem Veillot lżył zwycięzcy, wysławiał się językiem mięszanym: Akademicko-trywialnym. Było zawsze wiele żółci i pioknu w jego artykułach — ale był jadowity dowcip i obrazowość — a prócz tego werwa d' une Dams de la Halle. Teraz znowi straganowy przemaga w jego słowniku: chciałoby się kiedy pisać krytykę — pamphlet pisze — i to taki, że go przywoleci ludzie głośno czytać prawie nie mogą. Veillot pluje na cały Paryż w ogólności — a w szczególności na Siela: Havin, Plée, Jourdan dzieła z Bergerem i Wiktoorem Hugo, kojęc — a raczej używając wyrażenia veillotowskiego, za pozwoleniem, Chlew koźłów parsywowych. Voltaire zaliczony pomiędzy les sots eternels. Lży świstki paryskie — a sam coż robi? mówi tym samym językiem co one i w tymże ryzusku co one bro-

dzi, wyrzucił im głupie tytuły — a sam, jakże książkę swoje zatytułował? Pamfletyki Teresy, którą Veillot złoconym butem kopie, mniej są odrażającej woni niż jego „Wyziewy”. Takie odory doprawdy sześciu franków nie warte — a jeżeli kupują książkę równie skwapliwie jak bilety na ostatnią farsę do Palais-Royal, to tylko dla tego, że równie ma sławę skądali.

Teorya Veillota o pięci pięknej: Kobieta uczona — zdaniem jego — rodzi kobietę próżniaczkę — a próżniaczka występna.

Prawda, że i s. p. Montaigne też utrzymywał, iż moralność kobiety najlepiej się konserwuje w ograniczeniu. Kobieta, mądra jest zdaniem jego plagą domową: zła żona — zła matka. Inni filozofowie religijni, także stwierdzali niższość kobiety, ale nie wszyscy uważali jej rozwój umysłowy za plagę rodziny. Z nowszych pisarzy jeden Oktawian Feuillet, złośliwie przezwaną Rodajnym Mussellem, powiada przez usta jednego ze swych bohaterów: Toute femme qui n'est pas d' Dieu est d' Venus. Proudhon idzie dalej, on woła: Ménagère ou courtisane. Napoleon I. przykazywał kobietom, żeby były pancerne, uważając druty za jedyną ich równowagę.

Nie ubliżając wielkim ludziom, pozwalamy sobie zrobić uwagę, że pomiędzy zupełnie zamknięciem, a dyplomem de bacheliers z s. p. Alletres, albo z. s. science, jest środek. Pomiedzy kobietą światłą a kucharką, jest tylko Falstaf by się nie wahał;

każdy mniej zarłoczny przyzna — że kobieta nie jest maszyną do robienia zrazów, ani towarem ani zabawką — ale towarzyszką mającą z nim życie spolem. Owóż, ciemnota tej towarzyski, wykopie pomiędzy małżonkami przepaść, której już sama religia nie zapelni.

Na korzyść wydawcy Paryskich odorów rozpuszczono pogłoskę, że książkę konfiskują. Dociwny koncept udał się wybornie: publikacja hurmem rzuciła się do księgarni... rozkupiono 30,000 egzemplarzy. Teraz już mamy trzecie wydanie. Chwała Bogu!

Zapowiadają nowe dzieło Mra Dupanloup, pod napisem: l'Etat moral de la France. Drugie pismo tegoż autora, już w druku będące, nosi tytuł l' Atheisme et le danger social.

Artykuł pana Faloux Agriculture et politique wydrukowany w Correspondencie, dotąd zajmując wolno-myślnych dziennikarzy. Gdyby nie było ani Veillota, ani Czeszczonego echa; ani pana Faloux, nie wiem o czymby pisali. Wiedzą to dobrze i zjadają ich po troszeczkę. Mądry przepis nie pozwala dziennikarzowi zabijać przeciwnika. Sko-

rom umarł Fréron, Voltaire w rozpaczę zawolał: Fréron est mort! qu' allons nous faire? Sur qui Vais-je dauber?

Ksiądz Hijacynt miewa adwentowe kazania w Notre-Dame. Mówi tego roku o moralności w rodzinie; jej reorganizacja we Francji wydaje mu się ważniejszą, niż reorganizacja armii i udoskonalenie broni palnej. O co czytali ostatnie frankuskie statystyki mogą w tym względzie poździelać zdanie katedralnego kaznodziei.

Nowy Dom pana Sardou rznął. Ktoś się był spodziewał? Tak biegły budowniczy. Prawda, że wielki wieher się zerwał zaraz pierwszego wieczora. Nie przyszłoby zapewne do tak wielkiego huraganu gdyby nie klaszace: zawsze oni niecierpliwia — nawet kiedy warto przykładać. Ale kiedy piędzięsięciu najtych po półtora franka drabów chce gwałtem narzucić powodzenie stoma brudnymi rękami — rzecz staje się nieznośna — reakcja wybiera, zrywa tamy — wybuchają przeciwko najbrutalniejszej i najgłupszej tyranii. Jeżeli sztuka słaba umiera gwałtowną śmiercią — to wina klaszacy.

Trzy pierwsze akty szczęśliwie rozweselało gwizdki i wykrzykniki: bez tych intermezów śmiertelnie długie byłoby się wydały — akcja przerażająca jak żółw się wleczę... W czwartym akcie niezadowolone stało się mniej wesole — a skoro korynta zapada, gwizdki zagrały w rozpaczliwym uporem i zgodą. Wtedy klaszace: co gardła krzyknęli: hurra! i

dokonawszy tej protestacji, z powagą opuścili salę. Kilka osób wyprowadziła z łóż straż miejska, za zbyt głośne pochwały czy nagany.

Odtań, na każdym przedstawieniu w mniejszych rozmiarach odbywa się też samo. Bój się wnet skończy brakiem wojowników — bo ciekawych coraz mniej.

Słowem, fiasco zupełnie: wielki bawiciel spudłował. Dyrektor Vandevillu rwie włosy — i ma czego. Na samo umebłowanie Nowego domu (meble w każdym akcie inne a zawsze wspaniałe) wydał 40,000 franków. Za czterdziestę tysięcy kopert, foteli, szelągów, konsol, obić, dywanów, portier, franek i tam dalej — do sztuki najzupełniej beznysnej! Obliczmy wiele kosztowały meble całego tragicznego i komicznego repertuaru teatru Moliera — i porównajmy. Dla tragedji jeden fotel — a raczej zydł drewniany; dla komedji cztery krzesła i stoł pokryty zielonym sukmem — wszystko najpośledniejszego gatunku... Pojąć teraz niemożna jak Paryżanie mogli bawić się, i to bawic wybornie, na tak źle umebłowanych sztukach.

Przedmiot nowej komedji pana Sardou wzięty z rzeczywistości żywej, mógł dostarczyć scen zajmujących. Autor zamierzył uczciwie obyczajne starego paryskiego mieszczaństwa przeciwstawiać lekomyślnie niesumienności teraźniejszych kupców — porównać patryarchalne, skromne życie pierwszych, z wyuzdaniem drugich — proste dawnej rzeczywistości zamożności z zamilowaniem fałszy-

potrzebą lub wyniosłością liczebną, ograniczono się zatem na preliminarz 3000 zlr. na wydatki nieprzewidziane. Przy tej sposobności przypominamy pp. posłom odnowienie pomników narodowych w kościele żółkiewskim, które od wielu lat wsparcia i zakończenia oczekują.

Rub. IX. Zwrot wsparcia dla mieszkańców w głodem dotkniętych w r. 1865, a mianowicie w kapitale, od 150,000 zlr. zapomogi bezzwrotnej lśza rata 50,000 zlr., zaś odsetki od tych 150,000 zlr. należące się za rok 1866 7,500 zlr. Zapomogę bezzwrotną dano z otrzymanych 500,000 zlr. od skarbu państwa, a pożyczka ta ma być oddana wedle Najwyższego postanowienia z dnia 11 grudnia 1865 w trzech ratach rocznych, z których pierwsza jest płatną na dniu 1go stycznia 1867.

Rub. X. Kwaternkowe dla żandarmerji 31,188 zlr. Jest to rubryka, którą w budżecie rządowym ustawiano w jednej szczególnej pozycji bez uzasadnienia innego, tylko na podstawie wyników 3-letniej. Do roku 1865 preliminarz i pobierano na te potrzeby 60,000 zlr., zaś na rok 1866 wniesiono ryczałt w kwocie 42,000. Komisya specjalna znajdując ten dział w budżecie rządowym, jak się szanowny poseł Zyblikiewicz wyraził, lakonicznie, zajęła się ściśle obliczeniem potrzeb wszelkich, i zredukowała preliminarzową kwotę na 33,613 zlr. Wydział krajowy nie chce dać powodu do podobnych wyrażań, opracował krytycznie tę rubrykę wydatków i obliczył w 16tu rozdziałach, zawierających dalsze detaliczne wyszczególnienie pozycjami, dokładną potrzebę kwaternkowego, która w ten sposób zmniejszyła się na rok 1867 jak widzimy o 2425 zlr.

Rub. XI. Podatki i daniny, 695 zlr. Są to podatki dochodowe od procentów obligacyjnych, wynoszących, jak wykazano w Rub. I pokrycia kwotę 9924 zlr. od których 7% obliczono.

KORRESPONDENCA CZASU.

Z pod Krakowa 14 grudnia.

(S.) Gdziekolwiek zajdziesz, jakibądź weźmiesz dziennik do czytania, wszędzie o niczem dziś nie mówią i piszą, jak o zniesieniu prawa propinacyjnego, i jeden drugiego mimowolnie zapytuje: czy to kwestję Rząd postawił, skąd się wyrodziła, i czy do prawa propinacji rości sobie kto pretensje? Na to pytanie odpowiadając, nie można powiedzieć, żeby Rząd Sejmowi ją położył, jak równie, żeby Gminy lub kraj rościły sobie prawo do prawa propinacyjnego. — Kiedy więc ani Rząd tego nie stawia, ani Gminy, ani nikt podobnej pretensji nie zakłada, po cóż to prawo znosić i w kłopot wprowadzać skarb już i tak w złym stanie się znajdujący, kiedy trudno obmyśleć funduszu celem zaspokojenia właścicieli w zamian za prawo propinacyjne w Galicji, ani nikt podobnej pretensji nie zakłada, po cóż to prawo znosić i w kłopot wprowadzać skarb już i tak w złym stanie się znajdujący, kiedy trudno obmyśleć funduszu celem zaspokojenia właścicieli w zamian za prawo propinacyjne? Wszyscy niemal utrzymują, że prawo propinacyjne jest monopolem przysługującym właścicielowi propinacji, w czym się mylą, bo monopolem są jak np.: sprzedaż tytoniu, tabaki, akcyza, cło itd., zaś prawo propinacji ogranicza się tylko na sprzedaży i wyszynku trunków w zakresie propinacyjnym, jednakże każdemu członkowi tejże Gminy, w zakresie tegoż prawa propinacyjnego mieszkającemu, wolno brać trunki na swój użytek, gdzie mu się podoba bez opłacania akcyzy na rzecz właściciela prawa propinacyjnego, tylko szynkować i zarobkować mu nie wolno. Nie widzę więc żadnej potrzeby na teraz, aby Sejm krajowy, znając krytyczne finansów naszego kraju położenie, miał takowe pogarszać przez zniesienie propinacyjnego prawa, jako prawa własności.

Jeżeli jednak Sejm postanowi zniesienie prawa propinacyjnego, niech zwróci głównie swą uwagę na zasadę, która ma być podstawą do wynagrodzenia właścicielom tegoż prawa propinacyjnego:

- 1) a najprzód, zasada do oceniaenia prawa propinacyjnego nie może być brana z fasyj rządowych inspektoratów, albowiem te były wymierzane doraznym sposobem bez względu fasjonowania się stron, a zatem zasada ta jest fikcyjna; jak równie, że każdemu właścicieli fasjonującemu, oszczędzał się; zasada jest więc nieprawdziwa;
 - 2) powtóre, trafiło się, że właściciel wypuszczając propinację, wkładał na dzierżawcę obowiązek opłacania podatków wszystkich i fasjonowania, dla tego dzierżawca musiał używać środków dla swej korzyści;
 - 3) że od woli urzędników i od znajomości zależało wymierzanie podatków i fasjonowanie;
 - 4) że w ostatnich latach byli tacy, którzy przewidując indemnizacyę prawa propinacyjnego, górnio się fasjonowali.
- Cheć więc uchronić się od niesusznosci i nie sprawiedliwosci, aby jednych nie pokrzywdzić a

drugim więcej nie dać, wypadaloby zasade do oceniaenia wziąć

- 1) tam, gdzie są kontrakta z uwzględnieniem kontraktów np. na dziesięć lat, lub dłuższych jak na lat trzy, bo w tym wypadku dzierżawca rachował sobie procent i kapitał;
- 2) Gdzie zaś nie ma kontraktów tylko właściciel sam na siebie trzymał propinacyę, z rejestrów za przysiężonych z uwzględnieniem; bo rejestra mogą tylko służyć jako wyszynk na karczmy; zaś co właściciel mógł sprzedawać na wesela, chrzty, pogrzeby itd. w domu, to w rachubę rejestrów nie wchodziło;
- 3) lub przez roczne wydzierżawienie propinacyi nigdy zaś przez administracyę, która do prawdziwego rezultatu nie doprowadzi.

Ażeby więc słusznie i sprawiedliwie ocenić wartość prawa propinacyjnego, nigdy z fasyj rządowych zasada do oceniaenia tegoż prawa być brana nie powinna jako fikcyjna, bo np. jeżeli urzędnik pobiera dajmy na to 500 zlr., to jak się fasjonuje 500 zlr., na to śmiało można przysiąc; ale niech mi kto na to wykona przysięgę, jak się rzemieślnik, antreprenier lub właściciel i dzierżawca, fasjonuje, lub jak Rząd doraznym sposobem podatek dochodowy oznacza? Nado muszę zwrócić jeszcze tę uwagę, że nie ma wypadku, aby inspektorat dochodów wymierzył podatek z fasyi właściciela, tylko sam doraznym sposobem go fasjonował, zatem takie wymierzanie podatków jest fikcyjne, a jako takie, za podstawę do oceniaenia brane być nie powinno. Na tej bowiem zasadzie uważaćby prawie należało zniesienie prawa propinacyjnego jako częściową konfiskatę naszych majątków.

Wiedeń 16 grudnia.

Wczorajszy artykuł W. Abendpost w związku z artykułem półrządowym W. Journal z dnia poprzedniego rzucił nieco światła na sytuacyę. W artykule W. Abendpost jeden ustęp ma szczególne znaczenie dla krajów dziedzicznych, ustęp mianowicie, w którym rząd przypominia Węgom, iż „bez gwarancyj ze strony węgierskiej nie może wystąpić wobec innych królestw i krajów.“ Ustęp ten jest wielce znaczącym tak pod względem swej treści jak i stylizacji. Obawiano się powszechnie, iż rząd zawrze ważne pakta z Węgrami nie pytając się wcale o zdanie królestw i krajów z tej strony Litawy. Artykuł powyższy oświadcza, iż rząd pakta z Węgrami podda pod opinie innych królestw i krajów. Liczba mnoga owego ustępu w wyrażeniu „innych królestw i krajów“ nie jest także bez znaczenia, bo wskazuje, iż rząd w tej jeszcze chwili nie chce wyjawiać, w jakiej formie to przedłożenie paktoz zawartych z Węgrami królestwom i krajom ma nastąpić, czy za pośrednictwem sejmów krajowych, lub przez medium Rady ścisłejsej, lub też w drodze delegacyi. Artykuł W. Journal, którego brzmienie w tych kilku słowach ująć można, iż rząd nie może przystąpić za swój żądany z licznych programatów stronniczo, upoważniał do wniosku, iż delegacyi ad hoc, to jest powołanie do Wiednia delegacyi poszczególnych sejmów dla przedłożenia im rezultatów układów z Węgrami, najwięcej ma szans za sobą.

Rzym 11 grudnia.

Nordd. Allg. Ztg zaprzeczyła wiadomości podane przez różne dzienniki, iż król pruski ofiarował Ojcu Świętemu okupacyjną wojsko i miasto w państwie swoim w razie wyjazdu Papieża. Na pierwsze zaprzeczenie zgadzamy się najzupełniej, ale mogą być zapewnić z niewątpliwego źródła, iż drugie jest całkiem bezasadnem. Dnia bowiem 2go listopada o południu baron Arnim udzielił Papieżowi list króla Wilhelma oświadczający, iż od kiedy liczbą katolickich poddanych znacznie się w Pruszech pomnożyła, król obojętnie patrzeć nie może na los Głowy katolickiego kościoła, że gotów jest pomagać mu ze wszystkich sił w tem, co od króla zawisło; iż w razie gdyby Papież miał opuścić wieczne miasto, zaprasza go osłonie do Prus na mieszkanie; iż Ojciec Święty będzie tam używał jak najrozleglejszej swobody w sprawowaniu swego pasterskiego urzędu; iż ofiaruje mu do wyboru Kolonię i Wrocław, przytem tyle pieniędzy, ile sam zechce, na utrzymanie. Po przeczytaniu tego listu Papież powiedział p. Arnimowi: „Gdybym był wiedział trzy dni wcześniej o tem, nie byłbym oświadczył w mojej alocucyi (z 29 października), iż jestem od wszystkich opuszczony.“ Posel pruski ustnie potem zaproponował Ojcu Świętemu ordędnictwo Prus u obcych dworów dla ułożenia się w celu wspólnego działania na korzyść doczesnej władzy. Kiedy baron Arnim wspominał także o wstawieniu się Prus za Papieżem do rządu francuskiego, Papież kiwnął głową i rzekł: „Nie sądzę, aby się to na co przydało.“ Gdyby Ojciec Święty miał korzystać kiedy z gościnności króla Wilhelma, co jest

nadzwyczajną wstąpieniem, prędzejby obrał Wrocław niż Kolonię za miejsce pobytu.

Nareszcie onegdaj rozdana została kardynałom i przedstawicielom europejskich mocarstw wietrzynielny przy Stolicy św. żółta księga dotycząca Polski, zapowiedziana w alocucyi z d. 29go października. Nietylko że nie będzie wystawiona na sprzedaż jako ogłoszenie dyplomatyczne i urzędowe, ale dotąd nikt z prywatnych nie zdołał jej otrzymać i nie otrzyma zapewne przed tygodniem. Rad jestem przeto, iż Czas będzie miał najwięcej wiadomość o tej niezmiernie ważnej dla kraju naszego publikacyi. Nie jest bowiem jedynie zbiór historycznych dokumentów w części całkiem nieznanych i rzucających wielkie światło na staranie Stolicy Sw. i na zabiegę Rosji w Rzymie, jak np. korespondencya dyplomacyi moskiewskiej z dworem rzymskim i osobista korespondencya Piusa IX z carami Mikołajem i Aleksandrem; ale oprócz tego jestto, jak zapowiedziano był oddawna, straszny akt oskarżenia przeciw rządowi rosyjskiemu poważanemu przez Papieża przed sąd Kościoła, dworów i świata za jego postępowanie w Polsce. Zbiór ten nosi tytuł: *Esposizione documentata sulle costanti cure del Sommo Pontifice Pio IX a riparo dei mali che soffre la Chiesa cattolica nei domini di Russia e Polonia. Roma, dalla Stamperia della Segreteria di Stato 1866.* (Wykaz stwierdzony dokumentami stałych usiłowań Papieża Piusa IX dla zaradzenia leką, jakie Ojciec Kościół katolicki w państwach Rosji i Polski. Rzym, w drukarni Sekretarstwa Stanu 1866). Jestto wielki i gruby tom liczący 313 stronic druku a obejmujący równo 100 dokumentów od 13 grudnia 1845 do 29go października 1866. Wiele z tych dokumentów, jak ukazy i rozporządzenia rosyjskiego rządu, są doskonale znane rodakom naszym, ale nieznanie dostatecznie europejskiej publiczności, a osobliwie nie były jeszcze za ten urzędowy sposób przedstawione przez Głowę kościoła i moralnie innym monarchom jako akt oskarżenia przeciw pociągnięciem przed ich sąd mocarstw; inne zaś, jak listy Ojca Świętego do Cara i do biskupów polskich, noty kardynała Antonellego w sprawach Kościoła polskiego, tudzież noty dyplomacyi rosyjskiej, mają także dla nas urok nowości i tegoczesności. Ale nieminiej ciekawym i ważnym jest sam Wykaz czyli Rys stosunku Stolicy Świętej z rosyjskim rządem i postępowanie tegoż rządu od 1845 do dnia dzisiejszego. Jest on wydrukowany wielkimi manifestów głoskami i obejmuje sam 55 stronic. Na końcu znajduje się data jak w urzędowych aktach: *Rzym, z Sekretarstwa Stanu 15 listopada 1866.* Rys ten zaczyna się od szczegółowego sprawozdania z rozmowy Grzegorza XVI z Carem Mikołajem a kończy się na rozmowie Piusa IX z baronem Meyendorffem. Nie mogę podać w liście przekładu tego obszernego a niezmiernie doniosłości wykazu, przytoczę urzędową relacyę o znanem zajęciu p. Meyendorffa z Papieżem, tudzież zamknięcie pisma, które tem się odznacza, iż broni także politycznych praw narodu polskiego i zarzeka Rosji pogwałcenie traktatów z 1773, 1793 i 1815. Oto jak brzmi wspomniana relacya: „Gwałty takie podał. Ojcu Świętemu nader szkodny powód do powtórzenia, d. 27 grudnia tegoż roku (1865) gorzkich swoich żalów panu umocowanemu rosyjskiego rządu, który w okoliczności świąt Bożego Narodzenia przyjęty był na szczególnem postępowaniu przez Jego Świątobliwość. Przy sposobności takiej, gdy rozmowa padła na bolesny obrót spraw duchownych, Najwyższy Pasterz nie mógł się wstrzymać od głośnych skarg na przeszkość, jakie stawiano wyświęceniu się biskupa chełmskiego, przypisując takowe nie już Cesarzowi, którego znał dobrze wspaniałomyślność, lecz tym raczej, którzy krzyżowali zamiary Jego Cea. Mości. Dalej wyraził bolewanie swoje, iż ksiądz Foliński zostawał dotąd wygnanym ze swojej diecezyi; iż uwieziono jego sufragana; iż kapituła warszawska zagrożona była wielkimi niebezpieczeństwami dla ciężkiego parcia, jakie dyrektor spraw wewnętrznych i wyznań wywierał na sumienie jej członków, chcąc ich zmusić do obioru wikaryusza kapituły w stolicy mającej swego arcybiskupa i w której znajdowali się między kanonicami dwaj przedstawiciele tegoż państwa. Z tem wszystkim pan umocowany nie miał żadnej trudności zaprzeczyć istnieniu takich faktów zakładających powszechnie wiadomych; zaczem uczyniwszy Ojcu Świętemu pewne niestosowne przyzwówki, pozwolił sobie dolożyć, iż to wszystko nie byłoby się stało, gdyby katolicy byli się znaleźli tak jak protestanci, którzy stanowiący po stronie rządu w ostatnim powstaniu polskim, otrzymali mnogie łaski, których katolicy dostąpić nie zdołali dla swej nieprzyjaźni ku rządowi; nareszcie posunął tak daleko swoją śmiałość, iż skończył oświadczeniem, że niedziw, iż katolicy prowadzą się w taki sposób, skoro katolicyzm i rewolucya są jedną i tą samą rzeczą. Na taką odpowiedź Ojciec Święty zapalony słusznym gniewem i czując zniechęcenie wyrażoną ogółowi wiernych, których jest czcigodną Głową, odpowiedział odprawiając go-

ścia, iż poważa i szacował Cesarza Jmci, ale nie mógł rzec to samo o jego umocowanym, który wbrew zapewne woli swego monarchy przychoził go żyć w samym jego gabinecie. Ten nieprzyjemny wypadek będący źródłem stanu, w jakim się dziś znajdują stosunki dyplomatyczne Stolicy Świętej z petersburskim dworem, nie mógł jak tylko coraz większa napelnieć goryczą powszechnego Ojca wiernych, gdy z niemałym swoim zdumieniem nie widział żadnego aktu cesarskiego rządu ganiącego niesłychane postępowanie swego umocowanego i otwierającego tym sposobem drogę do wyjścia z kłopotów, w jakichby się znalazła Stolica Sw. w wypadku przysiania nowego przedstawiciela.

„Ale zamiast pospieszyć z należytą naprawą za krzywdę wyrządzoną godności papieskiej, lekceważąc sobie jego gorzkie żale. Owszem nominat chełmski został wkrótce potem wydarty swojej trzodzie i zasłany w dalekie strony; gdzie zaraz za przybyciem swoim w skutek trudów podróży i doznanych cierpień oddał ducha Bogu, jakoby błagalną ofiarę za zbawienie wiernych Rusinów pozabawionych swego Pasterza i wydanych na wszelkiego rodzaju pokusy.....

„Zamknięcie nakoniec bolesne opowiadanie zamach popelniony przez rząd cesarski przez swawolne zniesienie diecezyi Kamienieckiej i połączenie o niej z Łucko-Zytomirską, odejmując wszelką jurysdykcyę żyjącemu biskupowi tego kościoła. To zgwałcone rozporządzenie, które dotykając Pasterza grozi rozproszaniem jego trzody, napelnilo boleścią i smutkiem wszystkich wiernych tej diecezyi, która przez swoją starodawność, przez szereg swoich pamiętnych biskupów, przez liczbę swoich świątyń i nabożeństwa swego ludu, jest jedną z najświetniejszych biskupich stolic polskiego Królestwa. Nie mogło przeto nie zasnąć się głęboko tym zamachem ojcowskie serce Najwyższego Pasterza, który w liczbie najpłakawszych wypadków zwiazowanych katolickiemu światu w ostatniej alocucyi z d. 29 października chciał napiętnować w osobliwy sposób tę nową zbrodnię, jako tę, która jasnie dowodzi, jak mało sobie robi rząd cesarski z boskiej powagi Kościoła, jego ustaw i hierarchii.

„Tu się kończy żalobny wykaz czynów, które Stolica święta miała obowiązek wyświecić zbiorne dokumentów będących wiekniem stwierdzeniem sprawiedliwosci i zasadności jej upominania się i protestów. Ojciec Święty zawarł konordat, a nie widział nigdy jego wykonania; zanosił skargi, a nie otrzymał nigdy żądanego za doświadczenia; zabierał głos publicznie w rozmaitych aktach konsystorsyalnych, a nie zdołał nigdy zgłodzić srogości gwałtownych rozporządzeń; udawał się nawet bezpośrednio do sprawiedliwosci Cesarza, lecz napróżno oczekiwał pocieszającej odpowiedzi. Nie zostawało zatem Ojcu Świętemu innego środka do usprawiedliwienia Stolicy świętej, jak ogłosić publicznie dowody uświadczonych swych starań o tak wybraną częstkę owczarni Chrystusowej. Trapiącym jest zaiste obraz, który Polacy przedstawiają, kiedy rzuciwszy na nich okiem, widzi się okropny stan, w którym prawa i akta cesarskiego rządu pogrzyżły Kościół w Polsce! spozstrzega się tam z przerażeniem pasterzy porwanyh z póród trzody lub o dartyh z władzy; wygnanych lub skępowanych w duchownym urzędzie swym kapłanów; wyrugowanych i wydanych na najstraszniejszą nędzę zakonników; unitów wleczonych do oszpeceństwa; łacinników zwiedzionych lub pozabawionych duchownej pomocy; najświetsze obrzędy w zawieszonych; znieważone lub zabrane na schyzmę przybytki pańskie; głuche stolice prawdy, zagrabione dobra Kościoła, przewrócone w niem porządek duchowny, skazone wychowanie świeckie i religijne, sponiewierana wiara święta, rozpowszechnione oszpeceństwo, odjęty wszędzie wszelki środek, zamknięta wszelką drogę Najwyższemu Pasterzowi do wspomnienia, oświecenia, pokrzepienia tyłu niecierpiących i bolejących dziatek!

„Gdy rzeczy doszły do takiej ostateczności, powszechny Ojciec wiernych nie tracąc nadziei, iż potężny i wspaniałomyślny Monarcha rosyjski a król polski zechce rzucić przychylnem okiem na to smutne sprawozdanie o kłękach, jakimi jest nawiedzona religia katolicka w jego rozległych krajach, i że wielkoduszne postanowienie uczynione będzie nakoniec przezeń na korzyść cierpiących katolików, w goryczy ducha swego nie znajdując czasem innego sposobu, jak wznosić modły swe do miłosiernego Boga, aby natchnął sprawiedliwszą radą tych, którzy są wykonawcami monarszej woli, ażeby utwierdził stateczność prześladowanych biskupów, pocieszył sług ołtarza uwiezionych lub uciśnionych, osłodził bole wygnanych, którym nędznie zbywa na wszelkiej religijnej pomocy, utrzymał wiarę tego przesławnego narodu, który od blisko osmdziesięciu lat oplakuje straconą swobodę wiary swojej świętej! Rzym, z Sekretarstwa Stanu, 15 listopada 1866.“

Wiedeń 17 grudnia. Wiadomości z Pesztu donoszą o wrażeniu sprawionem przez artykuł *Wiener Abendpost* o adresie. Było ono bardzo przykrem. Opinia dopatrywała się pewnego związku między artykułem półrządowego organu a mową hr. Ferdynanda Zichy, która wyrzuciła obawę, aby brzmienie adresu nie opóźniło raczej niż przyspieszyło pojednania. Mówią — i to byłoby szczęściem dla Węgier, — iż Izba wyższa gotuje silną opozycyę przeciw adresowi Izby niższej. Kto zna wpływ sfer rządowych na Izbę wyższą, wie, że artykuł półrządowy o adresie, ją głównie miał na oku.

W tej formie, w której adres uchwalonym został w Izbie niższej i w której przesłanym zostanie Izbie wyższej, brzmi on jak następuje: „Najjaśniejszy Panie!

„Gdy Wasza Apost. Mość przy otwarciu posiedzeń sejmu teraźniejszego, przemawiając z wysokości tronu królewskiego uroczyste swe gorące życzenie objawił, aby nam się mogło powieść dokonanie szczęśliwe wielkiego dzieła pojednania, my reprezentanci narodu mieliśmy nadzieję, że z pewnością będziemy mogli osiągnąć w krótkim czasie zadawalniające, trwałe i stałe rozwiązanie zachodzących a ważnych trudności. Spodziewamy się tego, bo W. Ap. Mość sam w najwyższej mowie od tronu sankcyę pragmatyczną jako obustronnie uznana podstawę prawną stanowczo obrał za punkt wyjścia.

Byliśmy przekonani, że skoro W. Ap. Mość pragnie pojednania, któreby było trwałe, przywrócona zostanie w zupełności podstawa prawna, bez której żaden układ na drodze konstytucyjnej nie jest możliwym; podstawa prawna, którą W. Ap. Mość sam uznał i za punkt wyjścia wybrał. Lecz niestety, ta nadzieja nasza nie ziszcila się do chwili dzisiejszej. Sankcja pragmatyczna, której część gwarantująca prawa i konstytucyę jednostronnym rozkazem z góry zawieszona została, jest dotąd w faktycznym zawieszaniu; nasza konstytucyja przywrócona nie została, a powtórne próby i nalegania nasze o powołanie do życia napowrót nieprzerwanosci prawnej, nie zostały spełnione.

Na jakiejże więc podstawie mamy dzieło pojednania zbudować, jeżeli jedyna pewna podstawa dotąd jest w zawieszaniu?

Na którejże drodze mamy zdążyć do wytkniętego celu, jeżeli ta jedyna droga, na którą jako reprezentanci narodu wstąpić byśmy mogli, droga konstytucyjnego postępowania, jest nam zamknięta?

W naszych, przez sejm ten W. Ap. Mości najuniższej przedłożonych adresach, rozwinięły wszystkie te ważne powody, mocą których słusznie o bezzwłoczne przywrócenie konstytucyi naszej nagliliśmy.

„Wyrekliśmy, że ustawy konstytucyjne, jak długo one na drodze ustawą wskazanej zniesionemi nie będą, winny być niezmiennie zachowane i faktycznie wykonane. Jest to warunek żywoty egzystencyi monarchii, bez którego ani całość ani jednostki w ustawie niezawodnej podpory znaleźć nie mogły. Uznanie staw a opieranie się faktycznemu ich wykonaniu, nie może prawnie istnieć obok siebie.

„Obawą widzimy, że nasze przytoczone powody i nasze powtórne próby nie były dotychczas w stanie skłonić W. Ap. Mości, byś raczył spełnić owe upragnione życzenie narodu, którego zaprzeczenie jest zarazem zaprzeczeniem praw zagwarantowanych sankcyę pragmatyczną i uchyleniem zasadniczych warunków tej sankcyi.

„Miłosierny reskrypt, który W. Ap. Mość niedawno jako odpowiedź na drugi nasz adres nadał, raczył, nie jest w stanie, pomimo zawartych w nim najwyższych przyrzeczeń i wyrażonego uznania, uspokoić obaw naszych, gdyż przosiłoby o bezzwłoczne przywrócenie naszej konstytucyi i zupełnej nieprzerwanosci prawnej, a te próby naszej reskryptu nie spełnił. Czego reskrypt wręcz nie odmawia, to uczyniono zawieszaniem od czasu i okoliczności, a przywrócenie i wykonanie prawnie istniejących ustaw odłożone do innych czasów, albo przywiązane do warunków, które później mają być wykonane, co wszystko, nietylko z naszą konstytucyą, ale i z głównymi zasadami prawności i konstytucjonalizmu w ogóle stoi w sprzeczności.

„Z winną czcią prosimy W. Ap. Mości, byś odwielekanem przywrócenia naszej konstytucyi i powołania do życia nieprzerwanosci prawnej nie uniemożliwił wielkiego dzieła zadawalniającego pojednania.

„Jak długo stoimy po za konstytucyą, nie możemy wykonywać konstytucyjnego prawa legislacyi.

Tylko taki układ może doprowadzić do celu, który został zawarty między narodem a monarchą na podstawie konstytucyi.

Władza absolutna z jednej, a naród pozabawiony swej wolności konstytucyjnej z drugiej strony, nigdy nie dąją do zadawalniającego, trwałego i stanowczego układu.

wego zbytku, namiętnością, która dziś mieszczań paryskich ciemięży.

Pierwszy obrazek starej kupieckiej rodziny bardzo ładny; obraz, guzdzada uwiętego w powietrzu z szychowych nici przez młode ptaki na starym pniju wygłęte, nieznośnie przesadzony. Tegoczesny kupiec, a mianowicie kupcewa, przez powiększające szkło ze złej strony pokazany, są karykatrami, w których nikt siebie nie pozna. Przez trzy akty żadnej akcyi — tylko gadania bez końca o prostocie starożytności i nowożytnym zbytku, o starych i nowych meblach, o starych i nowych gustach — przez trzy akty trwa przedstawienie osób dawnych i teraźniejszych typów kupieckich. Czwartą akt zapelnia wypadek melodramatyczny: gach młodej kupcewy wypija przypadkiem flaszkę opijunu i pada bez duszy... Ona nie wiedząc co z nim począć, kryje pod kanapę jako trupa. Tymczasem dłużnicy zabierają pozostałość roztrwonionego mienia młodego kupca. Pokazuje się ruina zapelnia w całej ohydzie.

Akt piąty poprostu dziecinny. Wszystko się kończy jak najlepiej. Trup z pod kanapy wychodzi, kobieta uchodząca za występłą pokazuje się niewinną, pieniądze uważane za stracone odnajdują się, małżonkowie niby na zawsze poróżnieni są kochają się w sobie, stary kupiec przebacza młodemu — następuje ogólne calowanie, i wszystko dobrze; pan Sardonu nikomu nie przerwał trawienia ani humoru nie popop.

Z powodu wad wielkich sztuka upadła. Ale z powodu zabawnych i dowcipnych szczegółów podniosła się trochę — i przedstawiana będzie

przynajmniej tak długo dopóki dyrektor wyłożonych na meble 40,000 franków nie odbierze.

Na bulwarowym nieboskoncie spozstrzegamy wielki dramat w dziesięciu obrazach, pod tytułem *Wojna Amerykańska*. Pisze go dla teatru *Grande pan Malespine*, dziennikarz, który lat dziesięć przebył w Ameryce. Akcyja rozpoczyna się wojną i z nią razem kończy. Negry i dzieci, stanowią czarne kropki tej mozaiki. Obraz pierwszy przedstawia południowe plantacye i niewolników przy pracy. W głębi dom pana, na przedzie on sam z biznensem... Obraz jaskrawy, umyślnie dla ludu malowany.

Drugi obraz przedstawia napad Gerylasów na pociąg biegnący po drodze żelaznej. Maszyniści zabity, lokomotywa wyskakuje z szyn, pociąg wpada w przepaść... Jęki, płacz i zgryzanie zębów. Największym powabem nowego sztuki będzie bitwa morską *Monitora z Merinakiem*. Dotąd wysiłkiem dramatu był jeden okręt: dramy o dwóch walczących z sobą okrętach dotąd nie widziano. Ot jak się powoli zbliżamy do widowisk kolizeum — mniej ogromem.

Obóz konfederatów po zwycięztwie będzie zamówką do zrobienia wystawy oryginalnej, w których Stany południowe obfitują. Korytna zapadnie na obraz przedstawiający grób Washingtona, ów grób, do którego nie wolno przystępować z bronią. Tamto, jak się domyślacie, bohaterowie dramy podają sobie ręce i poprzyjęgną wieczną zgodę. Takie są główne zarzary tego wielkiego dramatu patryotyczno-demokratycznego, który (jeżeli cenzura pozwoli) zobaczymy w początku przy-

szłego roku. Autor może przedstawić rzeczywistych Amerykanów i prawdziwe ich obyczaje; przed lat dziesięć mógł ludzi i rzeczy poznać dokładnie.

Wyszedł *Biuletyn Statystyki miejskiej* za miesiąc lipiec. Zawiera dotrzeszenia meteorologiczne dokonane w Paryżu w tym czasie; wykaz urodzin, skonów i zaślubin, oraz ilość przywozu oplacającej żywności do Paryża w ciągu drugiego kwartału 1866 r.

W dokumencie tym, naderzyło nas najprwie to, że w ciągu ubiegłego lipca, miesiąca zazwyczaj najgorętszego i najsuchszego, niebo było tylko przez jeden dzień zupełnie pogodne (dnia 12go we czwartek). Zresztą cały miesiąc pochmurny. Deszcz zaś bez przerwy padał przez dni siedemnaście. Temperatura oscylowała pomiędzy 15 a 27 stopniami.

Wody wyszynkowano w Paryżu w ciągu lipca bajeczna ilość: 5 milionów, 860,814 metrów kwadratowych.

Urodziło się 4450 dzieci (2228 chłopców — 2222 dziewczyn). Umarło 5075 osób (2680 mężczyzn — 2395 kobiet), zatem 625 więcej śmierci niż urodzin. Z tych osób 1644 umarło na cholere.

Dalej idzie wyliczenie rozległości każdego o kręgu stolicy i ilości jego mieszkańców. Powierzchnia całego Paryża wynosi obecnie 7802 hektary (hektar 1 i 1/4 morgi).

Ilość małżeństw zawartych w miesiącu lipcu była 1579. Na te liczby łączących się ludzi we francuskiej stolicy, 57 mężczyzn i 144 kobiety, nie umieli się podpisać.

W ciągu kwartału wypito w Paryżu 888,418 hektolitrow wina w baryłkach (hektar 25 garcy); 4333 hektolitrow wina butelkowego; 27,048 hektolitrow czystego alkoholu; 5078 hektolitrow cydrn i 101,174 hektolitry piwa.

Zjedzono mięsa wołowego, baraniego, cielęcinę i wierzpinowy, w drugim kwartale 2,525,616 kilogramów (kilogram dwa funty).

Przez tenże przeciąg czasu wypotrzebowano do budowy domów paryskich 141,681 metrów kwadratowych kamienia. Konsomacya idzie w parze z produkcyą.

W dniu *Niepokalanego Pożecia*, które nie jest świętem w Paryżu, kościoły były cały dzień otwarte, a nawet wieczór zreszcie wewnątrz oświecone. Dzwony wzywały nieustannie wiernych na modły za pomyślnie dla kościoła rozwiązanie sprawy Papieża.

Kwestya rzymska i reorganizacya wojska, najżywiej zajmują teraz umysły.

Włoski minister wojny wyznaczył komisyą do reorganizacyi Armii. Chwała Bogu! Brakowało jej tylko we Włoszech. Mamy więc teraz: komisyę reorganizacyą wojsko: we Francyi, w Anglii, w Italii. Już cztery. Wkrótce nie będzie kraj, któryby nie miał swojej komisyi. Nawet Monaco pownie pomyśli o reorganizacyi siły zbrojnej. Teraz to mocarstwo na dwunastu żołnierzy i cztery działka. Skoro Monaco mające 500 mieszkańców, znajdzie sposób wystawienia miliona wojska, monarchowie się uciskają.

We Francyi z gorączkową niecierpliwością wyglądają nowego prawa dla wojska.

Tymczasem minister wojny kazał zaprowadzić szkołę śpiewu w każdym pułku. Rozkaz już wszedł w wykonanie. Drugi rozkaz ministra, czyni fechtunek w pułku obowiązkowym. Można już widzieć żołnierzy fechtujących się kijami na komendę podoficerów. Niektóre pułki od dawna już mają szkołę gimnastyki i tańca.

Tak więc, przy dobrej woli, najcześniejszy chłop będzie mógł wyjść z wojska doskonałym gentlemanem. Doktorowie *de lettres*, najniezgrabniejsi z boskich stworzeń, skoro służba wojskowa stanie się obowiązkową dla każdego, w wojsku znajdą dopełnienie edukacyi. Ten wzgląd, może nawet wstrzymać niejednego od kupowania synów zastępcy: najemnik nauczyłby się śpiewać, tańcować i fechtować — a syny mozeby nie miał za co. Niech lepiej idzie do wojska, tam się tego za darmo nauczy.

Jeszcze słowo. Z czterdziestu jeden osób areztowanych 7 listopada w kawiarni de la Renaissance, połowę wypuszczono na wolność tymczasowo. Są to po większej części studenci, wyrobniicy i artyści. Ci pozostają pod zarzutem należenia do niedozwolonych zbiorów.

Pozostali w więzieniu podejrzują o należenie do towarzyszy tajnych. Tych trzymają bardzo ostro. Od miesiąca jak siedzą, tylko najbliżsi krewni mogli się z nimi widzieć. Sledztwo idzie moloznie i powoli.

Od Administracji „CZASU”

Wyszedi Kalendarz ścienny drukowany,

zawierający lunacye, wschód i zachód słońca, ceny jazdy i przesyłek na kolejach: galicyjskiej, czerniowieckiej i innych — święta rzymskie, ruskie i żydowskie — tabelki stepowe i jest do nabycia

w Administracji „CZASU” jak zwykle po cenie 25 centów.

NEKROLOG.

Ciężki cios i niezatarty niczem w pamięci i sercach naszych zesłał na nas Wszechmocny, powołując do siebie jednę z najczenniejszych niewiast. Dnia 8 Listopada r. b. po ciężkiej i długiej chorobie, zasnąła w Bogu sp. Anna z hrab. Rejów hrabina Romerowa, urodzona w r. 1800 we wsi Przecławiu.

Powołana przed tron najwyższej i najmiłosierniejszej sprawiedliwości Bożej, nie potrzebuje od nas pochwał z omylnych i niestałych sądów ludzkich idących; daleki też od nich, spełniamy jedynie powinność naszą w uczczeniu w niej cnót staropolskiej niewiasty, któremi nas w życiu swem budowała, a przedewszystkiem w uczczeniu świętego źródła prawdziwej religijności, z którego miłość macierzyńska dla dzieci swych, dla włóścian jej opiece od Boga powierzonych i dla wszelkiego bliźniego czerpała. Zawsze ją spieszącą z pomocą dla cierpiących widzieliśmy, czego świadkiem smutne dziś chaty wieśniaków Woli Ociecekiej, których nietylko datkami ale i słowami idącymi z duszy podanej Bogu zaiłała. Świadkiem też bolesne dla nas wypadki z roku 1863, w których wielu osieroconych z domu rodzinnego w jej domu rodzicielskiej opiece doznało. Taką była przez całe życie, taką też do ostatniej chwili, kiedy w dzień skonu odmawiała modlitwy, i po kilka razy błogosławiła synom, zięciom i otaczającym jej łóżko bolesni sługom.

Łzy pogrzebowego orszaku, miłość osieroconej rodziny przebijająca się wielką boleścią, wszystko to świadectwem uczczenia w niej cnót, któremi dawne Matrony polskie jasniały w Oczyszczeniu naszej. Daj Boże, aby wspomnienie zmarłej wszystkich nas pobudzało jak najwięcej do odżywiania w nas prawdziwej, bo do poświęceń prowadzącej pobożności dawnych Polaków. (1533)

Na Gwiazdkę

są w każdej Księgarni do nabycia moje ozdobnie oprowiane książki dla młodzieży, a zwłaszcza:

Opisy i przygody, zebrane z podróży po różnych krajach, dla dojrzałej młodzieży, przez M. D. z r. 1 c. 80.

Wizanka, książki z obrazkami dla dzieci, cent. 80

Pierwsza książka dla małych dzieci, z obrazkami, 1 zbr.

Zwierzęta domowe i ich psytki, z rycinami, z r. 1 cent. 50.

Przygody i podróże po wszystkich częściach świata. Opowiadana dla dojrzałej młodzieży, z rycinami z r. 1 c. 50

Obrazki z życia zwierząt z rycinami, z r. 1 cent. 50.

Zagadki dla grzecznych dzieci, z obrazkami, z r. 1.

Obrazki historyczne dla młodocianego wieku, z rycinami, cent. 80. (1503)

Juliusz Wildt.

Od Wydawnictwa PRZEGLĄDU POLSKIEGO.

Ze Styczniem nadchodzącego roku rozpoczynamy trzeci kwartał „PRZEGLĄDU POLSKIEGO.”

Nakłady nie szczędzili ofiar, aby pismo to postawić na stanowisku odpowiednim potrzebom kraju i wymaganiom światłej publiczności. Liczny udział w prenumeracie, do której niniejszem zapraszamy, pozwoli nam jedynie zaprowadzić jeszcze znaczne ulepszenia, tak przez nabycie prac najznakomitszych naszych literatów i publicystów, jak przez rozszerzenie objętości każdego zeszytu.

Prenumerować można: w Krakowie w biurze Redakcyj przy ulicy Gołębiej pod L. 173 i w księgarni Wgo Czocha; we Lwowie w Agencji „Czasu” u p. Tomasza Kochańskiego, Plac Maryacki w Handlu Nasion p. Neumana N. 364; w Poznaniu w Administracji „Dziennika Poznańskiego” w Paryżu w Księgarni de Luxembour, rue Tournon Nr. 16; wreszcie aby dogodzić licznym żądaniom z prowincyi, weszliśmy w stosunki ze wszystkimi prawie księgarniami i urzędami pocztowymi, które także prenumeratę przyjmować będą. (1533-3-5)

Cacionkami Drukarni „CZASU” W. Kirchmayera,

Zaproszenie do przedpłaty na „DZIENNIK LWOWSKI.”

pismo codzienne, sprawom politycznym i wiadomościom najpożytejszym poświęcone, które wychodzi z r. 1go Stycznia 1867.

- 1) Telegramy i wiadomości najważniejsze; dotyczące toku i rozwoju spraw politycznych.
2) Pogląd na sprawy krajowe i gospodarstwo narodowe.
3) Nowiny kronikarskie z kraju i zagranicą.
4) Z Lbzy sejmowej gminnej i sądowej.
5) Ruch przemysłowo-gospodarski.
6) Przegląd artystyczno-literacki.

Przedpłata na „Dziennik Lwowski” wynosi: rocznie 10 zł. — czerwiec: rocznie 2 zł. 50 cent. — miesięcznie 85 cent. — Za przesyłkę pocztową miesięcznie w kraju 30 centów; za granicą 60 centów.

Listy z przedpłatą raczą Szanowni Abonentci przesyłać do Administracji „Dziennika Lwowskiego” we Lwowie, Nr. 503 1/2.

Zaś miejscowe prenumery, jako też wszelkie ogłoszenia, jest tylko upoważniona przyjmować Agencja „Czasu” p. Tomasza Kochańskiego we Lwowie pod L. 364, w sklepie p. Neuman, Plac Maryacki. (1575-6)

Promesy losow kredytowych

których ciągnięcie dnia 2 Stycznia 1867 nastąpi, po 4 zł. 50 cent. ze stemplem sprzedaje w Krakowie Jan Bartł. Kantor w Ryńku głównym pod L. 23 (1575-3)

U w i a d o m i e n i e.

Pewna wiedeńska Spółka kupiła po niestychanie tanich cenach następujące artykuły, tutaj w różnych składach leżące, i niniejszem zwraca uwagę szanownej Publiczności, a szczególnie panów kupców, jako też właścicieli dóbr, że w interesie ludności rzeczona Spółka sprzedawać także będzie w małych ilościach. — Jedyną

Wino, Spirytus, Okowita, Ocet, Pekelfleisz, Tłuszcz wieprzowy

tylko beczkami sprzedawane będą. Towary są wszystkie w najlepszym gatunku, oclone, dla tutejszych kupców nabycie tychże szczególnie korzystne.

Jęczmień, zdalny dla gorzeli i browarów. Wina są białe węgierskie z okolic Weisskirchen, Csomor, Karlowitz, Vilan. — Czerwone Wina z okolic Pesztu i Szezsadu.

Spirytus i Okowita wyrobiona ze zboża, wysoko stopniowa. Słonina Debreczyńska suszona na powietrzu. Tłuszcz wieprzowy Peszteński. Pekelfleisz z doborowego mięsa wołowego, gotuje się z łatwością i miękko, ma smak szynki.

3.500 wader zdrowego węgierskiego i austriackiego Wina stołowego czerwonego i białego. 450 „ mocnego Spirytusu. 430 „ mocnej Wódki. 200 cecnarów Tłuszczu wieprzowego Peszteńskiego. 200 „ Słoniny Debreczyńskiej. 1.300 „ Pekelfleiszu zdrowego i dobrze zachowanego. 350 „ Kawy. 10.000 mierzyc Jęczmienia.

Także znaczne ilości owoców strączkowych, Grysku, Oliwy do jedzenia, Octu, Świeca stearynowych, Mydła. Towary są gotową zapłatą, mogą być w tej chwili odebrane, jednak za poprzednim dwu-dniowym wiadomościem, gdyż natłok jest za duży.

Bliższą wiadomość powziąć można w KRAKOWIE Hotel Londyński pod Nr. 10 i 11. (1589-1-3)

Odpowiednie na podarunki na Gwiazdkę! Neodzowne dla szanownych Dam!

Nowa angielska patentowana ręczna Maszyna do szycia.

Cena: 40 zł. — z przyrządami 50 zł. w szkatułce skórzanej. Podpisany Skład fabryczny ma zaszczyt zwrócić uwagę szanownych Dam na jego patentowane w Anglii i w Krainy ogólnie lubione. Nowe angielskie patentowane ręczne Maszyny do szycia. Te Maszyny, nietylko są najpiękniejszą ceruj, ale i robotę szydełkową robią dobrze i trwale, są opatrzone obrabiaczem, jako też innymi przyrządami do każdego szycia, nawet do najdelikatniejszego cerowania mogą być użyte. Bez przechwałki, Maszyny te w skutek ich uznanej użyteczności, ozdobnych i eleganckich kształtów, nawet w najwyższych sferach świata damskiego w Austrii i Węgrzech, wstąpiły do wyrobili.

Jej C. Wys. Arcyksiężna Gizella jest w posiadaniu takiej Maszyny, która na ostatniej wystawie gospodarskiej w Wiedniu otrzymała wielki medal zasługi. Przyjmuje wszelkie zapytania, za swoją Maszynę na przeciąg lat 5 i gotów jestem na żądanie przesyłać świadectwa domów szlacheckich i obywatelskich, które od kilku lat tej mojej Maszyny z największym zadowoleniem używają, a tylko najlepsze opinie o prawdziwej praktyczności tejże dają. Wzmiankuje jeszcze, że te mała ładna Maszyna można do każdego stołu przyrządować, a w podróz można ją wnieść wygodnie w małej szkatułce. Skład fabryczny: H. Kausch w Wiedniu, Wieden, Kettenbrücken N. 1. Obstaunki za przesyłaniem należytości lub pobraniem tejsze pocztą, natychmiast wysyłam. (1377-13-24)

Kurs papierów i pieniędzy

Table with columns for currency types (e.g., 100 zł, 100 rubli) and their corresponding exchange rates.

Wtorek 15 grudnia

Table listing various goods and their prices, including metals, oils, and other commodities.

Kursy zagraniczne

Table showing exchange rates for various international locations like London, Amsterdam, and others.

Wtorek 15 grudnia

Table listing prices for various goods such as flour, sugar, and other foodstuffs.

Wtorek 15 grudnia

Table listing prices for various goods, including different types of flour and other items.

W Handlu I. Miklitscha

przy ulicy Grodzkiej pod L. 85, są co dzień do sprzedania świeże pieczone Kasztany, (MARONI).

Obstaunki przyjmują się od godziny 3 do 8 wieczór i uskuteczniają się jak najszybciej. (1507-5-6)

W Siemianowicach w górnym Szląsku

przy Katowicach, stanowią: 1) Champagne, ogier gniady, po Fouchstone i „Mountaine-Sylph.” Klacze pełnej krwi, po 10 frydrychsdorów i 2 talary na stajnie; Klacze pół-krwi po 5 frydrychsdorów i 2 talary na stajnie. 2) „Vinegar Hill,” ogier gniady, po Kingstown i „Velleda.” Klacze pełnej krwi po 10 frydrychsdorów i 2 talary na stajnie; Klacze pół-krwi po 5 frydrychsdorów i 2 talary na stajnie. Pięć klaczy jednego właściciela, pięta będzie bezpłatnie stanowiona. (1576 2 3)

Ważne ogłoszenie

Ważne ogłoszenie: Proszę zwrócić uwagę! Każde pudełko Proszki Seidlitzkiej, i każdy papierek jedną stronę zawierający, dla rozróżnienia od podobnych innych wyrobów, opatrzony jest moją marką ochronną. Cena oryginalnego pudełka z instrukcją używania 1 złr. 25 cent. wal. a. Proszki te uzyskały, przez swą nadzwyczajną w najrozmaitszych wypadkach udowodnioną skuteczność, niezaprzeczenie pierwsze miejsce; i tysiące u nas znajdujących się podziękowań, ze wszystkich części wielkiego Państwa cesarskiego, dowodzą najczęściej, że proszki te przy ciągłych zatwardzeniach, niestrawnościach i zgagach, oraz w kurczach, słabościach nerek, cierpieniach nerwów, biciach serca, przy półgłównych, uderzeniach krwi, reumatycznych rwaniach członków, niemniej przy skłonności do histeryi, hipokondryi długo trwającej, do wymiotu, itp., z najlepszym skutkiem używane były i dzielnie się okazały.

Skład tego proszku utrzymują: w Krakowie: pan Dr. Sawiecki aptekarz i pan M. Jawornicki, we Lwowie: pan Piotr Mikolajczyk i p. J. F. Kleina wdowa i Gebhard, w Białej Kłodzie apt. J. Bergera. Jagiellończyk P. J. Fischbach. Brzeżanach p. Josef Sminkowski ip. B. Fadenbecht. Brodacz p. Fr. Deckert. Buczaczu p. J. Czerkaski. Chodorowie p. Z. J. Krynicki. Czerniowcach pan J. Rótszaki i p. Ign. Sehnrich. Dobromilu p. A. Grotowski. Drohobycy p. L. Kleczkowski. Gródku p. A. Tomassowski. Husiatynie p. G. Michalowski. Jagiellończyk P. J. Fischbach. Jarosławiu p. J. Rehm. Kaliszu p. S. Hildebrand, Jablkowski, Radoliński i Spółka. Kolomyi p. W. Kupfermann. Lwowie A. Berliner i Z. Rucker. Limanowie p. A. Moller. Manasterzyskach p. J. Lipschitz. Nasicy p. A. Morncy. Nowym-Sączu p. Kosterkiwowska wdowa. Nowym-Targu p. G. Laner. Oświęcimiu p. W. Polonski. Podgórze p. S. Schlesinger. Przemysłu pp. F. Geidatschka i Syn i p. E. Machalski. Przemyslanach p. St. Milecki. Radostynie p. W. Rasch. Rzeszowie p. J. Schaitter i Sp. Samborz p. Kriegstein. Sanoku Jakliach wdowa. Stanisławowie Stecher von Sonten. Starom mieście A. Grotowski. Szwacowie p. E. Botozat. Szczepanowie p. J. Pelka. Tarnopolu p. A. Morawski. Tarnowie p. J. Jahn. Torunia p. A. Giedziński. Turcu p. M. Piatek. Vyhburg p. Wan i Spółka. Wadowicach p. Franc. Foltin. Zaleszczykach p. J. Kodrabski. Zloczowie p. Wolf Korkus. Żółkwi p. K. Krzyżanowski.

Ważne ogłoszenie

Ważne ogłoszenie: Proszę zwrócić uwagę! Każde pudełko Proszki Seidlitzkiej, i każdy papierek jedną stronę zawierający, dla rozróżnienia od podobnych innych wyrobów, opatrzony jest moją marką ochronną. Cena oryginalnego pudełka z instrukcją używania 1 złr. 25 cent. wal. a. Proszki te uzyskały, przez swą nadzwyczajną w najrozmaitszych wypadkach udowodnioną skuteczność, niezaprzeczenie pierwsze miejsce; i tysiące u nas znajdujących się podziękowań, ze wszystkich części wielkiego Państwa cesarskiego, dowodzą najczęściej, że proszki te przy ciągłych zatwardzeniach, niestrawnościach i zgagach, oraz w kurczach, słabościach nerek, cierpieniach nerwów, biciach serca, przy półgłównych, uderzeniach krwi, reumatycznych rwaniach członków, niemniej przy skłonności do histeryi, hipokondryi długo trwającej, do wymiotu, itp., z najlepszym skutkiem używane były i dzielnie się okazały.

Ważne ogłoszenie

Ważne ogłoszenie: Proszę zwrócić uwagę! Każde pudełko Proszki Seidlitzkiej, i każdy papierek jedną stronę zawierający, dla rozróżnienia od podobnych innych wyrobów, opatrzony jest moją marką ochronną. Cena oryginalnego pudełka z instrukcją używania 1 złr. 25 cent. wal. a. Proszki te uzyskały, przez swą nadzwyczajną w najrozmaitszych wypadkach udowodnioną skuteczność, niezaprzeczenie pierwsze miejsce; i tysiące u nas znajdujących się podziękowań, ze wszystkich części wielkiego Państwa cesarskiego, dowodzą najczęściej, że proszki te przy ciągłych zatwardzeniach, niestrawnościach i zgagach, oraz w kurczach, słabościach nerek, cierpieniach nerwów, biciach serca, przy półgłównych, uderzeniach krwi, reumatycznych rwaniach członków, niemniej przy skłonności do histeryi, hipokondryi długo trwającej, do wymiotu, itp., z najlepszym skutkiem używane były i dzielnie się okazały.

Ważne ogłoszenie

Ważne ogłoszenie: Proszę zwrócić uwagę! Każde pudełko Proszki Seidlitzkiej, i każdy papierek jedną stronę zawierający, dla rozróżnienia od podobnych innych wyrobów, opatrzony jest moją marką ochronną. Cena oryginalnego pudełka z instrukcją używania 1 złr. 25 cent. wal. a. Proszki te uzyskały, przez swą nadzwyczajną w najrozmaitszych wypadkach udowodnioną skuteczność, niezaprzeczenie pierwsze miejsce; i tysiące u nas znajdujących się podziękowań, ze wszystkich części wielkiego Państwa cesarskiego, dowodzą najczęściej, że proszki te przy ciągłych zatwardzeniach, niestrawnościach i zgagach, oraz w kurczach, słabościach nerek, cierpieniach nerwów, biciach serca, przy półgłównych, uderzeniach krwi, reumatycznych rwaniach członków, niemniej przy skłonności do histeryi, hipokondryi długo trwającej, do wymiotu, itp., z najlepszym skutkiem używane były i dzielnie się okazały.

Ważne ogłoszenie

Ważne ogłoszenie: Proszę zwrócić uwagę! Każde pudełko Proszki Seidlitzkiej, i każdy papierek jedną stronę zawierający, dla rozróżnienia od podobnych innych wyrobów, opatrzony jest moją marką ochronną. Cena oryginalnego pudełka z instrukcją używania 1 złr. 25 cent. wal. a. Proszki te uzyskały, przez swą nadzwyczajną w najrozmaitszych wypadkach udowodnioną skuteczność, niezaprzeczenie pierwsze miejsce; i tysiące u nas znajdujących się podziękowań, ze wszystkich części wielkiego Państwa cesarskiego, dowodzą najczęściej, że proszki te przy ciągłych zatwardzeniach, niestrawnościach i zgagach, oraz w kurczach, słabościach nerek, cierpieniach nerwów, biciach serca, przy półgłównych, uderzeniach krwi, reumatycznych rwaniach członków, niemniej przy skłonności do histeryi, hipokondryi długo trwającej, do wymiotu, itp., z najlepszym skutkiem używane były i dzielnie się okazały.

Ważne ogłoszenie

Ważne ogłoszenie: Proszę zwrócić uwagę! Każde pudełko Proszki Seidlitzkiej, i każdy papierek jedną stronę zawierający, dla rozróżnienia od podobnych innych wyrobów, opatrzony jest moją marką ochronną. Cena oryginalnego pudełka z instrukcją używania 1 złr. 25 cent. wal. a. Proszki te uzyskały, przez swą nadzwyczajną w najrozmaitszych wypadkach udowodnioną skuteczność, niezaprzeczenie pierwsze miejsce; i tysiące u nas znajdujących się podziękowań, ze wszystkich części wielkiego Państwa cesarskiego, dowodzą najczęściej, że proszki te przy ciągłych zatwardzeniach, niestrawnościach i zgagach, oraz w kurczach, słabościach nerek, cierpieniach nerwów, biciach serca, przy półgłównych, uderzeniach krwi, reumatycznych rwaniach członków, niemniej przy skłonności do histeryi, hipokondryi długo trwającej, do wymiotu, itp., z najlepszym skutkiem używane były i dzielnie się okazały.

Ważne ogłoszenie

Ważne ogłoszenie: Proszę zwrócić uwagę! Każde pudełko Proszki Seidlitzkiej, i każdy papierek jedną stronę zawierający, dla rozróżnienia od podobnych innych wyrobów, opatrzony jest moją marką ochronną. Cena oryginalnego pudełka z instrukcją używania 1 złr. 25 cent. wal. a. Proszki te uzyskały, przez swą nadzwyczajną w najrozmaitszych wypadkach udowodnioną skuteczność, niezaprzeczenie pierwsze miejsce; i tysiące u nas znajdujących się podziękowań, ze wszystkich części wielkiego Państwa cesarskiego, dowodzą najczęściej, że proszki te przy ciągłych zatwardzeniach, niestrawnościach i zgagach, oraz w kurczach, słabościach nerek, cierpieniach nerwów, biciach serca, przy półgłównych, uderzeniach krwi, reumatycznych rwaniach członków, niemniej przy skłonności do histeryi, hipokondryi długo trwającej, do wymiotu, itp., z najlepszym skutkiem używane były i dzielnie się okazały.

Ważne ogłoszenie

Ważne ogłoszenie: Proszę zwrócić uwagę! Każde pudełko Proszki Seidlitzkiej, i każdy papierek jedną stronę zawierający, dla rozróżnienia od podobnych innych wyrobów, opatrzony jest moją marką ochronną. Cena oryginalnego pudełka z instrukcją używania 1 złr. 25 cent. wal. a. Proszki te uzyskały, przez swą nadzwyczajną w najrozmaitszych wypadkach udowodnioną skuteczność, niezaprzeczenie pierwsze miejsce; i tysiące u nas znajdujących się podziękowań, ze wszystkich części wielkiego Państwa cesarskiego, dowodzą najczęściej, że proszki te przy ciągłych zatwardzeniach, niestrawnościach i zgagach, oraz w kurczach, słabościach nerek, cierpieniach nerwów, biciach serca, przy półgłównych, uderzeniach krwi, reumatycznych rwaniach członków, niemniej przy skłonności do histeryi, hipokondryi długo trwającej, do wymiotu, itp., z najlepszym skutkiem używane były i dzielnie się okazały.

Ważne ogłoszenie

Ważne ogłoszenie: Proszę zwrócić uwagę! Każde pudełko Proszki Seidlitzkiej, i każdy papierek jedną stronę zawierający, dla rozróżnienia od podobnych innych wyrobów, opatrzony jest moją marką ochronną. Cena oryginalnego pudełka z instrukcją używania 1 złr. 25 cent. wal. a. Proszki te uzyskały, przez swą nadzwyczajną w najrozmaitszych wypadkach udowodnioną skuteczność, niezaprzeczenie pierwsze miejsce; i tysiące u nas znajdujących się podziękowań, ze wszystkich części wielkiego Państwa cesarskiego, dowodzą najczęściej, że proszki te przy ciągłych zatwardzeniach, niestrawnościach i zgagach, oraz w kurczach, słabościach nerek, cierpieniach nerwów, biciach serca, przy półgłównych, uderzeniach krwi, reumatycznych rwaniach członków, niemniej przy skłonności do histeryi, hipokondryi długo trwającej, do wymiotu, itp., z najlepszym skutkiem używane były i dzielnie się okazały.

Ważne ogłoszenie

Ważne ogłoszenie: Proszę zwrócić uwagę! Każde pudełko Proszki Seidlitzkiej, i każdy papierek jedną stronę zawierający, dla rozróżnienia od podobnych innych wyrobów, opatrzony jest moją marką ochronną. Cena oryginalnego pudełka z instrukcją używania 1 złr. 25 cent. wal. a. Proszki te uzyskały, przez swą nadzwyczajną w najrozmaitszych wypadkach udowodnioną skuteczność, niezaprzeczenie pierwsze miejsce; i tysiące u nas znajdujących się podziękowań, ze wszystkich części wielkiego Państwa cesarskiego, dowodzą najczęściej, że proszki te przy ciągłych zatwardzeniach, niestrawnościach i zgagach, oraz w kurczach, słabościach nerek, cierpieniach nerwów, biciach serca, przy półgłównych, uderzeniach krwi, reumatycznych rwaniach członków, niemniej przy skłonności do histeryi, hipokondryi długo trwającej, do wymiotu, itp., z najlepszym skutkiem używane były i dzielnie się okazały.

Ważne ogłoszenie

Ważne ogłoszenie: Proszę zwrócić uwagę! Każde pudełko Proszki Seidlitzkiej, i każdy papierek jedną stronę zawierający, dla rozróżnienia od podobnych innych wyrobów, opatrzony jest moją marką ochronną. Cena oryginalnego pudełka z instrukcją używania 1 złr. 25 cent. wal. a. Proszki te uzyskały, przez swą nadzwyczajną w najrozmaitszych wypadkach udowodnioną skuteczność, niezaprzeczenie pierwsze miejsce; i tysiące u nas znajdujących się podziękowań, ze wszystkich części wielkiego Państwa cesarskiego, dowodzą najczęściej, że proszki te przy ciągłych zatwardzeniach, niestrawnościach i zgagach, oraz w kurczach, słabościach nerek, cierpieniach nerwów, biciach serca, przy półgłównych, uderzeniach krwi, reumatycznych rwaniach członków, niemniej przy skłonności do histeryi, hipokondryi długo trwającej, do wymiotu, itp., z najlepszym skutkiem używane były i dzielnie się okazały.

Ważne ogłoszenie

Ważne ogłoszenie: Proszę zwrócić uwagę! Każde pudełko Proszki Seidlitzkiej, i każdy papierek jedną stronę zawierający, dla rozróżnienia od podobnych innych wyrobów, opatrzony jest moją marką ochronną. Cena oryginalnego pudełka z instrukcją używania 1 złr. 25 cent. wal. a. Proszki te uzyskały, przez swą nadzwyczajną w najrozmaitszych wypadkach udowodnioną skuteczność, niezaprzeczenie pierwsze miejsce; i tysiące u nas znajdujących się podziękowań, ze wszystkich części wielkiego Państwa cesarskiego, dowodzą najczęściej, że proszki te przy ciągłych zatwardzeniach, niestrawnościach i zgagach, oraz w kurczach, słabościach nerek, cierpieniach nerwów, biciach serca, przy półgłównych, uderzeniach krwi, reumatycznych rwaniach członków, niemniej przy skłonności do histeryi, hipokondryi długo trwającej, do wymiotu, itp., z najlepszym skutkiem używane były i dzielnie się okazały.

Ważne ogłoszenie

Ważne ogłoszenie: Proszę zwrócić uwagę! Każde pudełko Proszki Seidlitzkiej, i każdy papierek jedną stronę zawierający, dla rozróżnienia od podobnych innych wyrobów, opatrzony jest moją marką ochronną. Cena oryginalnego pudełka z instrukcją używania 1 złr. 25 cent. wal. a. Proszki te uzyskały, przez swą nadzwyczajną w najrozmaitszych wypadkach udowodnioną skuteczność, niezaprzeczenie pierwsze miejsce; i tysiące u nas znajdujących się podziękowań, ze wszystkich części wielkiego Państwa cesarskiego, dowodzą najczęściej, że proszki te przy ciągłych zatwardzeniach, niestrawnościach i zgagach, oraz w kurczach, słabościach nerek, cierpieniach nerwów, biciach serca, przy półgłównych, uderzeniach krwi, reumatycznych rwaniach członków, niemniej przy skłonności do histeryi, hipokondryi długo trwającej, do wymiotu, itp., z najlepszym skutkiem używane były i dzielnie się okazały.

Ważne ogłoszenie

Ważne ogłoszenie: Proszę zwrócić uwagę! Każde pudełko Proszki Seidlitzkiej, i każdy papierek jedną stronę zawierający, dla rozróżnienia od podobnych innych wyrobów, opatrzony jest moją marką ochronną. Cena oryginalnego pudełka z instrukcją używania 1 złr. 25 cent. wal. a. Proszki te uzyskały, przez swą nadzwyczajną w najrozmaitszych wypadkach udowodnioną skuteczność, niezaprzeczenie pierwsze miejsce; i tysiące u nas znajdujących się podziękowań, ze wszystkich części wielkiego Państwa cesarskiego, dowodzą najczęściej, że proszki te przy ciągłych zatwardzeniach, niestrawnościach i zgagach, oraz w kurczach, słabościach nerek, cierpieniach nerwów, biciach serca, przy półgłównych, uderzeniach krwi, reumatycznych rwaniach członków, niemniej przy skłonności do histeryi, hipokondryi długo trwającej, do wymiotu, itp., z najlepszym skutkiem używane były i dzielnie się okazały.

Ważne ogłoszenie

Ważne ogłoszenie: Proszę zwrócić uwagę! Każde pudełko Proszki Seidlitzkiej, i każdy papierek jedną stronę zawierający, dla rozróżnienia od podobnych innych wyrobów, opatrzony jest moją marką ochronną. Cena oryginalnego pudełka z instrukcją używania 1 złr. 25 cent. wal. a. Proszki te uzyskały, przez swą nadzwyczajną w najrozmaitszych wypadkach udowodnioną skuteczność, niezaprzeczenie pierwsze miejsce; i tysiące u nas znajdujących się podziękowań, ze wszystkich części wielkiego Państwa cesarskiego, dowodzą najczęściej, że proszki te przy ciągłych zatwardzeniach, niestrawnościach i zgagach, oraz w kurczach, słabościach nerek, cierpieniach nerwów, biciach serca, przy półgłównych, uderzeniach krwi, reumatycznych rwaniach członków, niemniej przy skłonności do histeryi, hipokondryi długo trwającej, do wymiotu, itp., z najlepszym skutkiem używane były i dzielnie się okazały.

Ważne ogłoszenie

Ważne ogłoszenie: Proszę zwrócić uwagę! Każde pudełko Proszki Seidlitzkiej, i każdy papierek jedną stronę zawierający, dla rozróżnienia od podobnych innych wyrobów, opatrzony jest moją marką ochronną. Cena oryginalnego pudełka z instrukcją używania 1 złr. 25 cent. wal. a. Proszki te uzyskały, przez swą nadzwyczajną w najrozmaitszych wypadkach udowodnioną skuteczność, niezaprzeczenie pierwsze miejsce; i tysiące u nas znajdujących się podziękowań, ze wszystkich części wielkiego Państwa cesarskiego, dowodzą najczęściej, że proszki te przy ciągłych zatwardzeniach, niestrawnościach i zgagach, oraz w kurczach, słabościach nerek, cierpieniach nerwów, biciach serca, przy półgłównych, uderzeniach krwi, reumatycznych rwaniach członków, niemniej przy skłonności do histeryi, hipokondryi długo trwającej, do wymiotu, itp., z najlepszym skutkiem używane były i dzielnie się okazały.

Ważne ogłoszenie

Ważne ogłoszenie: Proszę zwrócić uwagę! Każde pudełko Proszki Seidlitzkiej, i każdy papierek jedną stronę zawierający, dla rozróżnienia od podobnych innych wyrobów, opatrzony jest moją marką ochronną. Cena oryginalnego pudełka z instrukcją używania 1 złr. 25 cent. wal. a. Proszki te uzyskały, przez swą nadzwyczajną w najrozmaitszych wypadkach udowodnioną skuteczność, niezaprzeczenie pierwsze miejsce; i tysiące u nas znajdujących się podziękowań, ze wszystkich części wielkiego Państwa cesarskiego, dowodzą najczęściej, że proszki te przy ciągłych zatwardzeniach, niestrawnościach i zgagach, oraz w kurczach, słabościach nerek, cierpieniach nerwów, biciach serca, przy półgłównych, uderzeniach krwi, reumatycznych rwaniach członków, niemniej przy skłonności do histeryi, hipokondryi długo trwającej, do wymiotu, itp., z najlepszym skutkiem używane były i dzielnie się okazały.

Ważne ogłoszenie

Ważne ogłoszenie: Proszę zwrócić uwagę! Każde pudełko Proszki Seidlitzkiej, i każdy papierek jedną stronę zawierający, dla rozróżnienia od podobnych innych wyrobów, opatrzony jest moją marką ochronną. Cena oryginalnego pudełka z instrukcją używania 1 złr. 25 cent. wal. a. Proszki te uzyskały, przez swą nadzwyczajną w najrozmaitszych wypadkach udowodnioną skuteczność, niezaprzeczenie pierwsze miejsce; i tysiące u nas znajdujących się podziękowań, ze wszystkich części wielkiego Państwa cesarskiego, dowodzą najczęściej, że proszki te przy ciągłych zatwardzeniach, niestrawnościach i zgagach, oraz w kurczach, słabościach nerek, cierpieniach nerwów, biciach serca, przy półgłównych, uderzeniach krwi, reumatycznych rwaniach członków, niemniej przy skłonności do histeryi, hipokondryi długo trwającej, do wymiotu, itp., z najlepszym skutkiem używane były i dzielnie się okazały.

Ważne ogłoszenie

Ważne ogłoszenie: Proszę zwrócić uwagę! Każde pudełko Proszki Seidlitzkiej, i każdy papierek jedną stronę zawierający, dla rozróżnienia od podobnych innych wyrobów, opatrzony jest moją marką ochronną. Cena oryginalnego pudełka z instrukcją używania 1 złr. 25 cent. wal. a. Proszki te uzyskały, przez swą nadzwyczajną w najrozmaitszych wypadkach udowodnioną skuteczność, niezaprzeczenie pierwsze miejsce; i tysiące u nas znajdujących się podziękowań, ze wszystkich części wielkiego Państwa cesarskiego, dowodzą najczęściej, że proszki te przy ciągłych zatwardzeniach, niestrawnościach i zgagach, oraz w kurczach, słabościach nerek, cierpieniach nerwów, biciach serca, przy półgłównych, uderzeniach krwi, reumatycznych rwaniach członków, niemniej przy skłonności do histeryi, hipokondryi długo trwającej, do wymiotu, itp., z najlepszym skutkiem używane były i dzielnie się okazały.

Ważne ogłoszenie